

EEN HOPELOZE STRUCTUUR?

Begin oktober 2006 bood de Algemene rekenkamer aan de voorzitter van de Tweede Kamer een rapportage aan over de actuele stand van zaken van de realisatie van de Ecologische hoofdstructuur (EHS). Commentaren in de kranten schetsten daarop een scenario waarin de strijd tegen uitstervende planten- en diersoorten min of meer als verloren moet worden beschouwd. Niet alleen is er nog te weinig in het veld gerealiseerd, maar ligt het grootste knelpunt zoals aangegeven en verwacht in de financiële sfeer.

beert de men nogmaals zelf een databank op te zetten. In plaats daarvan zou men opnieuw intensiever de samenwerking met de PGO's moeten zoeken. Bij een regering waar particulier initiatief hoog in het vaandel staat, zou men verwachten dat geïnvesteerd wordt in deze organisaties. Maar blijkbaar gelden voor het natuurbelang andere spelregels dan voor het economisch of agrarisch belang. Er zijn planologische problemen. De begrenzing van de EHS is nog steeds niet afge-

Wat zijn de feiten? In 2018 dient de EHS, een samenhangend netwerk van hoogwaardige natuurgebieden, te zijn gerealiseerd. Van de daartoe beoogde 275.000 ha was begin 2005, na 15 jaar beleidsmatige inspanningen, 106.000 ha (38%) geëffectueerd. Daarbij zijn de kosten voor de totale realisatie volgens de huidige ramingen ongeveer vervijfvoudigd en opgelopen tot 12,5 miljard euro. Dit zijn de gegevens die niet alleen in krantenkoppen worden verwoord, maar ook politiek het meest tot de verbeelding spreken.

Maar wat zegt het rapport nog meer en wat is de praktijk? De uitgangspunten waren goed. Het EHS-beleid is in principe een geschikt instrument om nationale en internationale natuurdoelen te realiseren. De doelstellingen van het beleid zijn evenwel op een aantal punten niet duidelijk geformuleerd. De oorspronkelijke taakstelling in de omvang van de EHS is veelvuldig bijgesteld. De redenen voor deze bijstellingen waren vaag en politiek gekleurd en hadden niets te maken met kwaliteit of noodzaak.

Ook is de beoogde kwaliteit van soorten natuur binnen de EHS onvoldoende omschreven. Dit maakt het mogelijk dat een groen weiland voor een boer al gauw natuur is, waarin hij vindt dat mensen uitstekend kunnen recreëren. En zo open je de discussie over het geven van vergoedingen aan boeren die hun vee niet op stal zetten. Natuur is natuurlijk heel iets anders. Biodiversiteit gaat over ecosystemen met een veelvoud aan planten- en diersoorten en niet over verschillend gekleurde koeien in een wei.

De overheid loopt aan tegen het ontbreken van een nulmeting waartegen de behaalde resultaten kunnen worden afgezet. Vanuit de natuurbescherming, in het bijzonder de Particulier Gegevensleverende Organisaties (PGO's), is in de jaren tachtig al aangegeven dat er meer gebruik gemaakt zou moeten worden van inventarisatiegegevens verzameld door vrijwilligers. De oprichting van het BIC (Biogeografisch Informatie Centrum) was daartoe een aanzet. Maar de overheid wou voor een dubbeltje op de eerste rang zitten en zelfs het drukken van een waarnemingskaartje kon er niet van af. Nu blijkt dat het gemis aan goede verspreidingsgegevens grote gevolgen heeft, pro-

kaart. En daarmee ontbreekt vooralsnog ook de planologische bescherming. In de praktijk komt het erop neer dat kansrijke ecologische verbindingzones alsnog verloren gaan en een effectieve realisatie van de EHS daarmee nog verder weg komt te liggen. Vaak wordt gezocht naar alternatieven en komt vooral agrarisch natuurbeheer als eerste alternatief in beeld. De rekenkamer zegt daar terecht van dat de beoogde resultaten onvoldoende worden behaald en dat de continuïteit niet is gewaarborgd omdat er geen planologische bescherming is en de beheersovereenkomsten slechts een looptijd hebben van zes jaar. Bovendien hebben particuliere beheerders onvoldoende ambitie in de realisatie van natuurdoelen omdat hun belangstelling niet vanuit hun hart maar vanuit de portemonnee komt.

Het grootste manco ligt op dit moment echter bij de overheden zelf. Er is gebrek aan aansturing door rijksoverheid, provincies en gemeenten. Daardoor ontbreekt de afstemming en het draagvlak. De Reconstructie van het platteland zou hier een positieve wending aan kunnen geven, maar ook hier tendeeft men bestuurlijk naar de compromisgedachte, wat per definitie leidt tot nadelige consequenties voor de natuurkwaliteit in de EHS.

De EHS een hopeloze structuur? Die stelling wens ik ondanks alle vertraging en tegenwerking niet te verdedigen. De EHS biedt ook kansen en kansen dienen benut te worden, hoe miniem ook. Iedere vierkante meter gerealiseerde natuur is een stapje naar een betere toekomst.

Maar ik geef toe. De natuurmissionaris heeft nog een lange weg te gaan voordat zijn bijbel bij iedereen tussen de oren zit en de maatschappij als geheel tot het échte natuurbesef komt. De katholieke kerk heeft recent het 'limbus' of 'voorgeborchte' afgeschaft. Dit was speciaal bedoeld om de onwetenden een plaats te kunnen geven na hun dood. Als we voor de natuur deze parallel zouden doortrekken, dan zouden velen rechtstreeks in de hel belanden, een hel waarin we zonder respect voor natuurbehoud als mensheid overigens zonder meer in terecht zullen komen.